

УДК 340.12

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.30.132827>

В. П. Плавич, докт. філос. наук, канд. юрид. наук, професор, академік
Заслужений діяч науки і техніки України
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПРАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У науковій статті проаналізовано ознаки права з точки зору особливостей сучасного розуміння права, способів правової інтеграції, фактори розвитку права в глобалізованому світі. Досліджено сутнісні характеристики глобалізації, як визначального явища сучасності, її прояви в основних сферах життєдіяльності суспільства.

Визначені основні тенденції розвитку права зумовлені глобалізаційними процесами. Досліджено правову інтеграцію як об'єднання національних правових систем шляхом приведення їх базових елементів у відповідність до визначених правових стандартів.

Ключові слова: глобалізація права, правова інтеграція, фактори розвитку права, способи правової інтеграції.

Постановка проблеми. Сьогодні вагомим значення набуває глобалізація, яка відчутно впливає на всі сфери життя сучасного суспільства, і, зокрема, його правовий розвиток.

Для України значущість наукового аналізу сучасних тенденцій розвитку права посилюється тим, що наша держава перебуває в процесі приведення правової системи у відповідність до міжнародних правових стандартів. Інтеграція України у світове співтовариство, європейський правовий простір, а також необхідність подальшої гармонізації законодавства нашої держави до права Європейського Союзу зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень права у глобалізованому світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу представляють статті, зокрема, такі наукові праці: С. С. Алексєєва, С. В. Бурлая, Д. О. Вовка, Р. В. Войтович, В. К. Забігайло, А. П. Зайця, М. І. Козюбри, В. В. Костицького, І. І. Лукашука, Л. А. Луць, С. І. Максимова, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. В. Петришина, П. М. Рабиновича, В. М. Селіванова, О. Ф. Скакун, М. В. Цвіка, Ю. С. Шемшученка та інших. Існує необхідність у формуванні певного узагальненого погляду на право як елемент сучасного глобалізованого суспільства. На наш погляд, чимало досліджень у цій сфері характеризується фрагментарністю, спрямованістю на окремі питання. З огляду на це, існує потреба дослідження розвитку права, зумовленого глобалізаційними процесами.

Мета статті полягає у формуванні загальнотеоретичного бачення основних тенденцій розвитку права, зумовлених глобалізаційними процесами.

Виклад основного матеріалу. Доведено, що чинники існування розвитку права на сучасному етапі набувають нового забарвлення та змісту, що зумовлене особливостями глобалізації; зроблено висновок про відсутність достатніх підстав для ствердження, що глобалізація спричиняє крах національних держав. Обґрунтовано, що під впливом глобалізації відбувається обмеження державного суверенітету, інтерналізація функцій держави, модернізація державного правління. Право розуміється як соціальний регулятор, що об'єднує загально-цивілізаційне та особливе, притаманне конкретному суспільству. Право отримує завершеність свого буття через його практичну реалізацію. Регіоналізація не виключає глобалізації як інтеграції та уніфікації на світовому рівні, а виступає їх необхідною передумовою.

Глобалізація, що зумовила зміну парадигми економічного розвитку, зробила істотний вплив на процеси як світового, так і країнового розвитку [1, с. 79]. Сучасне право та всі соціальні явища та процеси, які визначають його розвиток і функціонування, перебувають під визначальним впливом глобалізації. Глобалізацію слід тлумачити як об'єктивне явище сучасності, в основі якого лежать процеси формування принципово нових відносин між країнами і народами на основі взаємозв'язку та взаємозалежності між ними у всіх сферах життєдіяльності [2, с. 5]. Процеси глобалізації зумовлюють необхідність формування достатнього правового підґрунтя для забезпечення гармонійного співіснування націй і вирішення загальнолюдських проблем. Право виступає найважливішим елементом глобалізації і необхідним нормативним фундаментом. Також сутнісні характеристики глобалізації, її проблеми і перспективи зумовлюють особливості розвитку права та його значення. Глобалізація не тільки впливає на всі форми життя, а й видозмінює їх, змінює їх функції та призначення. Вплив глобалізації на антропологічні фактори приводить до зміни як змістовних параметрів прав людини, так і форм та засобів їх реалізації; зокрема, на юридичні фактори – до посилення взаємовпливу та взаємодії міжнародного та національного правопорядків. Глобалізація як самостійний фактор розвитку права зумовлює необхідність вироблення певних загальних правових стандартів, які дадуть змогу перейти до якісно нового співіснування націй у сучасному світі на гуманістичних засадах.

Сьогодні в силу ускладнення економічних, культурних та інших соціальних зв'язків, тенденції збільшення соціальної свободи сформувався плюралізм суб'єктів, які формують право на позадержавному рівні. Як наслідок, формується досить складна система правового регулювання суспільних відносин на національному, міжнародному та наднаціональному рівнях [3, с. 51].

В умовах глобалізації на зміну примату національного права, фактично прийшов примат міжнародного права. Якщо раніше участь національних держав у формуванні міжнародного права була більш визначеною, то в сучасних умовах державам частіше доводиться зважати на норми міжнародного права, що вже прийняті [4, с. 238]. Але процес взаємодії міжнародного права з національним правом має істотний потенціал нормотворчого й інституціонального характеру для обох правових систем, саме право вдосконалюється з появою та розширенням сфери його спільного регулювання. Сучасне право і всі соціальні явища та процеси, які визначають його розвиток і функціонування, перебувають під визначальним впливом глобалізації. Глобалізація породжує універсалізацію права, що відбувається у формі правової інтерналізації та правової конвергенції [5, с. 8].

Людина здатна до органічного і духовно-піднесенного самоздійснення, розкриття всіх своїх потенційних та творчих можливостей, проте, щоб подолати відчуженість людини і права, яка ще так поширена в сучасному суспільстві, право має бути динамічним, дієздатним, постійно наближатися до конкретного індивіда. З оновленням законодавства і накопичення відповідної правозастосовної практики, все очевиднішим стає розрив між новим демократичним законодавством і низьким рівнем правосвідомості населення.

Сьогодні суспільство характеризується різким падінням уваги до права, або, навіть, можна сказати, зневагою до багатьох правових положень та настанов. І нікого не здивуєш явищами правового нігілізму та правового песимізму [6, с. 68]. Сучасний кризовий стан та його прояви породжують стійкий соціальний та правовий песимізм, що трансформується сьогодні із площини емоцій, почуттів, переживань у площину переконань, ставлення, уявлень, стереотипів. Це й обумовлює певну ту чи іншу, на жаль, не завжди бажану для суспільства, поведінку індивіда [7, с. 118].

Песимістичні настрої багато в чому нівелюють, відкидають повагу до права як найбільш дієвого регулятора суспільних відносин. У цих умовах, на погляд автора, необхідне відродження поваги до права, принципу верховенства права, принципу законності, підвищення авторитету закону. Досліджуючи взаємозв'язок людини і права, не можна ігнорувати аналіз сутності самої людини, а сутність ця така складна та багатогранна, в

практичному і науковому сенсах [8, с. 4], що «виокремити проблему людини – це означає, в той же час, виокремити проблему свободи, творчості, особи, духу й історії [9, с. 19]. Тому, є необхідність досліджувати право як антропологічне явище. Найважливіше сутнісне в людині – це її внутрішнє, суб'єктивне, духовно-психологічне. В інтерсуб'єктивності людина вирішує ким вона є, що являють собою інші. Екзистенціалізм повністю перекладає на людину проблему її людської сутності і сенс буття: яким ти себе створиш, таким ти і будеш.

Персоналістична філософія оголошує особистість цінністю, що здатна отримувати в собі універсальне і тому, є співвідсною Богові, природі, суспільству. Людина – це духовна субстанція, духовна енергія, що сублімується в творчості, це «царство духу» [6, с. 72].

Запропонована автором модель права дозволяє розглядати ефективність різних інтелектуальних і соціально-психологічних стратегій формування права в сучасних умовах. У даній моделі права враховуються такі компоненти, як інформація, що безпосередньо міститься в праві, ціннісне значення віри, відношення між цими компонентами, що утворюють структуру права. Ця система розглядається в якості змісту права, категоріальний спосіб представлення цього змісту – в якості неявної структури, який є ні чим іншим, як формою права. Кожна стратегія формування права предметно орієнтована, володіє певною функцією в структурі діяльності суб'єкта.

Право як результат і суб'єктивна підстава діяльності лише частково постає у вигляді явного знання. В такому випадку, це ціннісне значуща інформація з позитивним або негативним значенням віри. На думку автора – в право перетворюється лише та інформація, яка не тільки теоретично, але і практично важлива для людини, якій він довіряє не тільки розумом, а й почуттям.

Таким чином, право – складне, комплексне утворення, яке містить компоненти: знання, ціннісну орієнтацію, позитивне та негативне значення віри. Віра в свою основу має як на рівні свідомості, так і в підсвідомості, і, головне, в самому процесі практичну дію. Це і дозволяє їй лінгвістично випереджати раціональне мислення: спочатку про зміст нової ідеї здогадуються, а потім вже намагаються раціонально обґрунтувати її. Гіпотеза має не тільки раціональну підставу, як вірування, що йде від інших сфер духовної діяльності, вона повинна враховуватися при функціонуванні всіх компонентів (сверхправа). Віра – таке ставлення суб'єкта до об'єкта, яке накладається буквально на всі суб'єкт-об'єктні і суб'єкт-суб'єктні відносини. Найбільш тісно це відношення пов'язано з реалізацією можливого, відрізнення можливого від неможливого.

Крім дослідної, емпіричної чи теоретичної інформації, в праві завжди присутній спосіб його уявлення (репрезентація). Найфундаментальніші способи репрезентації реальності є найбільш загальною основою права. Кожна з характеристик буття являє собою систему опозицій, таких як: істиннісне значення змісту віри, ціннісне ставлення, протиставлення суб'єкта суб'єкту за способом репрезентації реальності (форма права, тип обґрунтованості права).

Однак суб'єкт не завжди усвідомлює всю систему опозицій. Мабуть, цей факт відбувається на усвідомлених операціях. Від цього залежить структурно-операціональна значимість права. Можна також говорити про операційний простір права. Тут мається на увазі мережа «контрарних» відносин між цим правом і іншим, до якого воно знаходиться в будь-якому опозиційному відношенні. Чим ширше опозиційний простір, тим більше при інших рівних умовах, його евристична цінність. Евристична цінність права залежить також від типу підстави права. Не тільки безпосередня інформація, що міститься в праві оформляється на базі того чи іншого способу подання, але також оформляється і відповідна підстава права.

Право повторюючись і інтегруючись один з одним перетворюється в стійкий стан суб'єкта (особистості, соціальної групи, суспільства, людства). Концентруючись і редуцируючись, ці аксіологічні стани стають властивостями суб'єкта, тобто правом, що визначає напрямок його поведінки.

Право є основою вольових устремлінь, фундаментом активності та ініціативності людини. Воно синтезує в собі результати функціонування всієї системи цілеспрямованого виховання індивідуального і колективного суб'єкта. Поняттю «права» органічно притаманна певна внутрішня спрямованість, саморефлексивність. Суб'єкт як би «вдивляється» у власний духовний світ, зіставляючи міру відповідності своїх знань, поглядів, уявлень і установок з актуальними життєвими потребами та інтересами, а також реальними умовами їх задоволення.

Право як властивість суб'єкта характеризується наступними параметрами: спрямованістю (гуманістичною, антигуманістичною, оптимістичною, песимістичною і т.д.); інтенсивністю, глибиною (поверхневою, тобто на рівні слабкої когнитивності, середньої глибини), що охоплює сферу свідомості і підсвідомості, без усвідомлення своїх фундаментальних способів подання, і глибокої – повної, що охоплює сферу свідомості і безсвідомості широтою.

Спонукальна сила права проявляється в його впливі на всі компоненти світогляду. Воно і співвідноситься зі світоглядом як частина і ціле. Процеси формування світогляду і права співпадають, хоча і мають свої особливості. Світогляд функціонує через право в правильності його вихідних концепцій і основоположень. Право розширює, поглиблює світогляд, реалізуючи свої функції. Якість права, зрозуміло, залежить від того, на основі якого рівня суспільної свідомості воно сформувалося – буденного або теоретичного.

З відривом свідомої сфери від чуттєво-емоційної, несвідомої сфери «випаровується» і саме аксіологічне поле сприйняття суб'єкта. У цьому випадку, воно може трансформуватися в нейтрально-інформаційний масив знань. Ось чому ідеологія, відірвана від стійких настроїв, сподівань і прагнень широких мас безпорадна. Тому, необхідно володіти механізмом перекладу аксіологічних значень з одного рівня на інший. Адже це потужні механізми утворення шкали цінностей суб'єкта.

Досить часто право може приймати і збочені форми, особливо, коли суб'єкт не критично засвоює певні уявлення, догматично сприймає будь-які принципи. В залежності від уподобань суб'єкта, воно має позитивну або негативну спрямованість, або індеферентне, а за своєю формою – суб'єктивне і належить конкретному суб'єкту. Різниця видів права залежить від характеру підстав і їх прийняття. Хоча право реального суб'єкта і не може бути суто інформаційним, все ж такий тип доцільно виділити. Люди цього типу вірять в інформацію, для них вона найвища цінність. Зазвичай, ця віра поєднується з вірою в раціональні форми організації інформації. Якщо останнього моменту немає, то фактично немає ніякого права. У цьому випадку, поведінка суб'єкта з легкістю змінюється, залежно від змін інформаційних потоків, що обрушуються на нього, і він є маріонеткою. У тому ж випадку, коли право інформаційного типу пов'язано з логічними та іншими раціональними формами обробки інформації, право цього виду можна назвати раціональним.

Інформаційне поле суб'єкта не існує саме по собі, а завжди пов'язане з якимось способом подання, при цьому цей факт може як усвідомлюватися, так і не усвідомлюватись, «пальма першості» може віддаватися безпосередньо інформації або способам її подання. В такому випадку, коли явна перевага віддається способам репрезентації і реальності, можна умовно назвати репрезентативним типом права. Репрезентативно-інформаційний тип права пов'язаний з великою активністю лівої півкулі головного мозку.

Найціннішим видом права є те, в якому гармонійно поєднуються всі поля права, хоча якесь поле все ж таки є домінуючим. Більш того, в конкретній ситуації, особливо екстремальної, домінанти можуть змінюватися. Оскільки завдання типології права багатопланове, то для її розвитку потрібно кожен раз виділяти види права виходячи з різних підстав, бо, як відомо, не може бути ніякої класифікації, яка була б релевантна всім рівням і цілям дослідження.

Головний зміст права, який визначається його домінуючими полями, задається різними типами сприйняття суб'єкта: емоційно-образним, інформаційно-раціональним, репрезентативним, репрезентативно-інформаційним та іншими.

Автором типи права виділяються за рівнем свідомості, на якому вони, перш за все, формуються. Як властивість суб'єкта, право виробляється саме в результаті взаємодії двох протилежних механізмів: свідомого і безсвідомого. Результативний вплив на право суб'єкта передбачає певне використання деяких засобів для перекладу або трансляції інформації зі свідомості в підсвідомість і назад. Тому, важливі не тільки потоки інформації, безпосередньо спрямовані в центр свідомості, а й на його периферію, звідки вони проникають у підсвідомість.

Тип права залежить від ціннісного ставлення засобів діяльності суб'єкта до його подання про належний результат як ідеальний. Виділені за цим критерієм різні види права розкладаються за шкалою: від шкали виражається максимую (мета виправдовує засоби), ціна якої нам добре відома, особливо коли і самі цілі в значній мірі виявлялися ілюзорними, до шкали, яка виражається формулою: «Ніяка мета не може бути виправданням антигуманних засобів!». Ставленням засобів до діяльності суб'єкта до ідеалу конкретизується важлива властивість права, що складається в детермінації головної спрямованості поведінки суб'єкта.

При формуванні права як властивості суб'єкта, важливо враховувати складні процеси, що відбуваються в нашому глобальному світі, виділяти діалектику загального і приватного, класового і загальнолюдського. Під впливом єдиних за своєю природою глобальних викликів та імперативів соціально-економічного розвитку сучасного суспільства, звужується сфера світоглядних розбіжностей. А між полярно протилежними ідеологіями проявляються точки дотику / конвергуючі елементи. Це об'єктивні веління часу, що відображають прогресивну тенденцію поступального розвитку людства. Значить змінюються його ціннісні аргументації, змінюється підстава і істотний зміст права суб'єкта, його моральні гносеологічні і соціально-психологічні механізми реалізації. На думку автора, перспективу подальшого дослідження даної проблеми становить пошук оптимальних методів і форм соціально-психологічної діагностики заходів права особистості і її вплив на творчу активність суб'єкта. Вибір тактик, засобів і методів формування права визначається на підставі комплексів авторів, природи суб'єкт-об'єктних і суб'єкт-суб'єктних відносин, між явною і латентною структурами права.

Зміст права складає не фізично відчутна предметність, а норми, цінності і змісти. Оперуючи ними, людське мислення вибудовує специфічну за своїми ознаками і властивостями реальність, що називається правовою. У цієї реальності, незважаючи на те, що природа її компонентів має переважно духовний, ідеальний характер, повинен бути соціокультурний субстрат, без якого ні норми, ні цінності, ні смисли права не змогли б впливати на людину. Субстратом звичайно називають здатні почуттєво сприйматися основи ідеально-духовних реалій, що впливають на людину. Оскільки всі ті духовні форми, що так чи інакше пов'язані з людиною, обтяжені матеріальністю, то субстратність присутня практично всюди, включаючи найтонші і піднесені духовні прояви на зразок музики, релігії і моральності. Право в даному випадку не є виключенням.

У права, як і в усього на світі, є причини його появи, розвитку і функціонування, і їх досліджує теорія права. Але, крім них, існують ще і причини цих причин, або загальні основи буття правової реальності. Маючи метафізичний, онтологічний, культурологічний, антропологічний, екзистенціальний характер, ці основи не є предметом чистої юриспруденції, а утворюють предмет філософії права. Розмірковуючи про неї, філософія виходить далеко за межі теорії права і занурюється в питання, що стосуються природи буття і небуття, хаосу і порядку, цивілізації і культури, добра і зла та ін.

Через пульсуючу ритміку відношень внутрішніх протилежностей будь-яка правова реалія перебуває у властивій їй якості, розпадається і знову об'єднується в цілісність, залишається собою і стає іншою, піддається впливу ентропії й активно протидіє їй [10, с. 16-17].

Право опосередковане соціально-історичним досвідом, і в цьому сенсі воно апостеріорне, а не апіорне. Тому природу права (соціально-історичний зміст і зміст буття

права, його сутності й існування) не слід плутати ні з правом природи (із природною даністю права), ні з природою розуму (з апіорною даністю права із чистого розуму), хоча і розум, і природа відіграють істотну роль в історичному процесі генезису і розвитку права [11, с. 61].

Антропологічне дослідження права дало можливість сформувавши методологію, яка може пояснити духовно-правовий світ людини, не протиставляючи людину природі, а поєднуючи їх, незважаючи на багатовимірність поведінки людини у природно-правовому просторі. Під впливом різноманітних правових норм інтелект формує дух людини, що в результаті відображається в її поведінці. Оскільки на зміну філософській антропології приходить екзистенціалізм, то методологічними засадами стають не раціональні, а інтелектуальні, ірраціональні, духовні засади. Право яке не знає меж, перебуває у таємничому світі духовності, має підсвідомі і безсвідомі прояви, володіє трансцендентальними властивостями настрою та почуттів, налаштовує людину на відповідні дії [11, с. 62].

Нове бачення сутності права можливе тільки через заперечення метафізичного суб'єкта і відкидання класичного тексту, при переході до нового розуміння суб'єктивності і тексту. Духовне життя складається з екзистенційних суперечностей і виражається в діалектиці душевних рухів. Тобто передбачається узгодження індивідуального і соціального через інтеграцію свідомого і несвідомого, раціонального і нераціонального в самій людині, де індивідуальне не тільки співвідноситься, а й протистоїть соціальному, а у своєму вищому прояві означає протидію тискові суспільного оточення, з метою обстоювання своєї природної чистоти та досконалості на протигагу суспільним катаклізмам та дисгармонії [10, с. 17].

Висновки. Особливістю праворозуміння в епоху глобалізації є те, що нині існує низка сутнісних ознак (принципів права), формального і змістовного рівнів, які визнаються невід'ємними властивостями права і які визнані міжнародною спільнотою. Ці ознаки становлять певні ідеальні стандарти права з якими порівнюється право суверенних держав.

Право – це явище, що виникає разом із суспільством. Метою якого є забезпечення співіснування людей на засадах справедливості, сутність якого зумовлена низкою біосоціальних факторів. Культурні, юридичні, економічні, політичні, антропологічні фактори в рамках глобалізації набувають нового забарвлення, нового змісту, що зумовлено сутнісними особливостями глобалізації. Остання в силу власної унікальності, специфіки існує як самостійний сучасний чинник розвитку права.

Процеси глобалізації зумовлюють необхідність формування достатнього правового підґрунтя для забезпечення гармонійного співіснування націй і вирішення проблем загальнолюдського масштабу. Право виступає найважливішим елементом глобалізації, її необхідним нормативним фундаментом.

Результатом об'єднання виступають напрацьовані міжнародною спільнотою норми і правила поведінки держав, створення міжнародно-правових механізмів забезпечення досягнення певних цілей. Основна роль сучасної держави полягає у виборі стратегій розвитку суспільства та формування нової парадигми його функціонування, які здатні забезпечити: а) участь суспільства у глобалізації; б) послідовність та ефективність глобалізаційних процесів для суспільства. Глобалізація породжує універсалізацію права, що відбувається у формі правової інтернаціоналізації та правової конвергенції. З нашої точки зору, національні правові системи в процесі правової конвергенції та інших інтеграційних явищ, повинні поступово влітати свій специфічний зміст в загальну тканину загальнолюдської, світової та правової культури, всередині якої відмінності між національними системами повинні зберегтися в такому ступені, щоб можна було говорити про єдність різноманіття [5, с. 18]. Універсалізація права охоплює юридичну норму, юридичну освіту, юридичну практику, систему норм і принципів права.

Список літератури:

1. Okeanova Zinaida. Globalization – the priorities and countries' development problems [Текст]. Scientific and educational periodical journal of economists and jurists, The Genesis of Genius, Geneva, Switzerland, December 2017. – P. 79-82.
2. Плавич В. П. Дослідження процесу взаємодії права з економікою в умовах глобалізації [Текст] // Правова держава. – № 23. – 2016. – Одеса, Фенікс. – С. 5-11.
3. Плавич В. П. Актуальные проблемы воздействия процессов конвергенции на международное, наднациональное и национальное право [Текст] // Міжнародне, наднаціональне та національне право: проблеми конвергенції: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції м. Одеса, 13 грудня 2013 рік / за ред. д.ю.н., проф. Т. С. Ківалової; Міжнародний гуманітарний університет. – м. Одеса, Видавничий дім «Гельветик», 2015. – С. 50-52.
4. Плавич В. П. Теоретико-методологічний та філософсько-правовий аналіз правотворчості: наукові реалії сучасності: [Монографія] В. П. Плавич. – Одеса: Астропринт, 2017. – 432 с.
5. Плавич В. П. Проблеми впливу процесів конвергенції на сучасне право і державу [Текст] // Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Том 19, Вип. 1 (22), серія Правознавство, Одеса, Астропринт, 2014. – С. 7-20.
6. Трансформація правової ідеології у контексті сучасних викликів: монографія / [кол. авторів; за заг. ред. Н. М. Оніщенко]. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 472 с.
7. Свириденко Г. В. Правомірна поведінка та позитивна юридична відповідальність: взаємовплив та взаємобумовленість [Текст] / Г. В. Свириденко // Держава і право: Зб. наук. праць. – К.: Юрид. думка, 2016. – Вип. 71. – С. 118-134.
8. Оніщенко Н. М. Проблема ефективності законодавства та сучасний розвиток [Текст] / Н. М. Оніщенко // Віче. – 2007. – № 12 (Спец. випуск). – Том 1. – С. 3-7.
9. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества [Текст] / Бердяев Н. А. – М.: Правда, 1989. – 608 с.
10. Плавич В. П. Право на сучасному етапі розвитку юридичної науки. [Текст] Вісник Одеського національного університету, Том 17, Вип. 7, серія Правознавство, Астропринт, 2012. – С. 7-19.
11. Плавич В. П. Природа людини через пізнання сутності права, або людиноцентризм у праві [Текст] // Альманах права. Людиноцентризм у праві: теоретико-прикладні засади, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Вип. 8, м. Київ, 2017. – С. 58-63.

Стаття надійшла 19.05.2018 р.

В. П. Плавич, докт. филос. наук, канд. юрид. наук, професор, академик,
Заслуженный деятель науки и техники Украины
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра общеправовых дисциплин и международного права
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Резюме

В научной статье проанализированы признаки права с точки зрения особенностей современного понимания права, способов правовой интеграции, факторы развития права в глобализованном мире. Исследованы существенные характеристики глобализации, как определяющего явления современности, ее проявления в основных сферах жизнедеятельности общества.

Определены основные тенденции развития права, обусловленные глобализационными процессами. Исследована правовая интеграция, как объединение национальных правовых систем, путем приведения их базовых элементов в соответствии с определенными правовыми стандартами.

Ключевые слова: глобализация права, правовая интеграция, факторы развития права, способы правовой интеграции.

V. P. Plavich, Doctor of Philosophy, Candidate of Juridical Sciences, Professor, Academician,
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of General Law Disciplines and International Law
Frantsuzkiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF MODERN LAW IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Summary

The scientific article analyzes the feature of law from the point of view of a particularly modern understanding of law, ways of legal integration, factors of the development of law in a globalized world. The essential characteristics of globalization, as the determining phenomenon of modernity, its manifestation in the main spheres of the life activity of society are studied.

The main tendencies of the development of law, which are determined by globalization processes, are determined. Legal integration as an association of national legal systems has been studied, by bringing their basic elements into conformity with certain legal standards.

Key words: globalization of law, legal integration, factors of law development, ways of legal integration.